

Organizačné práce a obchodné podmienky v medzinárodnej preprave, prepravné dokumenty

Špedícia - zasielateľstvo

Špeditérom (zasielateľom) je ten, kto vo vlastnom mene v cudzom záujme a na cudzí účet obstaráva prepravu zásielok z miesta odoslania na miesto určenia.

Cielom špeditárskej firmy by malo byť optimálne riešenie centrálnych a relačných prepravných podmienok z hľadiska obchodných spojení.

Špedičná zmluva je zmluva medzi príkazcom a špedičnou firmou

Arbitráž je špekulačná obchodná špekulácia spravidla na burzách, ktorej podstatou je dosiahnuť zisk využitím rozdielov v kurzoch - devízové, tovarové.

Základné práva špeditéra

Vyplývajú z medzinárodných zmlúv:

- môže sám uzatvoriť prepravnú zmluvu s dopravcami
- môže sám uzatvoriť prepravnú zmluvu s medzišpeditérmi
- môže využívať cudzie prepravné prostriedky
- provízia za činnosť je splatná ihneď po vykonaní príkazu a špeditér je oprávnený žiadať jej vyplatenie akonáhle odovzdal zásielku prvému dopravcovi
- má právo účtovať za svoju činnosť skutočne vzniknuté náklady, ktoré sú nutné a užitočné
- špeditér má právo na zástavné právo s premlčacou lehotou 1 rok na to, aby sa to dodržalo

Základné povinnosti špeditéra

- postupovať s odbornou starostlivosťou
- dodržiavať inštrukcie príkazcu
- vybrať najvhodnejší dopravný prostriedok a cestu
- správnosť vyplnenia dokumentov a dodržiavanie termínov
- včas informovať príkazcu o všetkom, čo môže mať význam pre splnenie príkazu

V priebehu posledných rokov nastala v oblasti špedície renesancia, pričom podnetom na sú dve skutočnosti a to snaha o uplatnenie logistiky v špedícii a elektronický prenos a spracovanie dát.

Hlavné činnosti špeditárskej firmy:

- sprostredkovanie a zaistovanie prepravných operácií vrátane nakládky, prekládky a vykládky.
- uzatváranie dopravných zmlúv
- prenájom dopravných prostriedkov

- voľba a optimalizácia dopravných ciest
- spracovanie spôsobov a podmienok dodania tovaru
- rozvoz a zvoz tovarových zásielok
- kompletizácia a dekompletizácia zásielok
- skladovanie spolu s vystavovaním príslušných dokumentov
- logistické činnosti - hlavné činnosti v distrib. logistike
- operačný leasing prostriedkov
- zaistenie a overovanie dopravných dokladov - na konzulátoch a obchodných komorách
- vystavovanie dopravných a sprievodných dokladov - zdravotné A-testy; colná dokumentácia; colné sprievody; osvedčenia o pôvode tovaru; konosament v námornej trampovej doprave; charakter party v námornej líniovej doprave; nákladné testy v leteckej doprave, riečnej, železničnej a kamiónovej doprave; a iné normalizované a medzinárodne uznávané dokumenty.
- vyhotovovanie zasielateľských potvrdení pre potreby DPH
- sprostredkovanie dopravného poistenia
- určenie a dodržiavanie obmedzení v množstve, objeme, nosnosť na nápravu
- kalkulácia prepravného
- vybavovanie reklamácií
- zasielanie doprovodu
- poradenstvo
- styk s bankovými domami....

Základné zásady, ktoré by mali uplatňovať špeditárske stredo-európske firmy

1. V európskom obchode hľadať možnosti prepravovať „vyplatené na miesto určenia“.
2. V zámorskom obchode zvyčajne odosielateľa.
3. Realizovať zbernú službu na 1 prepravovaný dokument (to znižuje
4. náklady).
5. Pri prepravných reláciách, kde by mohla nastať nevýhodná arbitráž
6. riešiť prípad so súhlasom príkazcu. Arbitráž - špekulačná obchodná operácia spravidla na burzách, ktorej podstatou je využívať rozdiely v kurzoch.

Typy špeditérovo podľa zamerania ich činnosti

- ❖ *vnútorný* - zameranie na činnosti vo vnútri krajiny
- ❖ *colný* - zameranie na činnosti pri prechode hraníc
- ❖ *prístavný* - regionálna pôsobnosť v súvislosti s bezcolnými zónami
- ❖ *medzinárodný* - najširší rozsah činnosti.

Práca špeditérskych firiem môže byť organizovaná na dvoch základných rozdielnych princípoch a to buď na relačnom alebo komoditnom prístupe.

RELAČNÝ PRINCÍP

- o firma je rozdelená na skupiny a každý má starosti s určitým teritóriom
- o výhoda: dokonalá znalosť trhu
- o špecializuje sa na konkrétnu trh a obchoduje s rôznym tovarom,
- o nemusí poznať dobre tovar.

KOMODITNÝ PRINCÍP

- o skupina ľudí sa špecializuje na konkrétny tovar alebo skupinu tovarov
- o musia dokonale poznať trh.

KOMBINÁCIA OBOCH

Väčšinou ide o kombinovaný systém, pričom relačný princíp sa využíva v oblastiach, ktoré majú určité háklivé stránky (náboženstvo, vojna, politika,...).

Medzinárodná federácia špeditérskych zväzov = FIATA

Činnosť zosielateľa podľa FIATA

Poslaním zosielateľa je organizovať dopravu tovaru pre rôzne odvetvia ekonomiky na základe logistických princípov a z toho vyplývajúcej minimalizácie prepravných nákladov a rizík.

Pomáha zákazníkovi v riešení všetkých dopravných otázok, pomáha pri príprave a realizácii prepravných výkonov a služieb, zaisťovať účelné opatrenia vedúce k tomu, aby tovar došiel včas na miesto určenia. Zosielateľ v prípade potreby využije svojho „práva vstupu“ a dopravuje tovar vlastnými dopravnými prostriedkami

Medzinárodne rozvetvená sieť filiálok umožňuje zosielateľovi voľbu najvhodnejšej dopravnej trasy a najvhodnejších dopravných prostriedkov. Zosielateľ zjednodušuje a urýchľuje tok informácií a na žiadosť pomáha svojmu príkazcovi pri platobnom vybavovaní

Ako dopravný podnik buduje zosielateľ nové dopravné trasy a spoje, stará sa o všetky náležitosti a formality spojené s prepravnými službami a ich realizáciou.

FIATA

Vznikla v roku 1924, počas 2 sv. vojny prerušená činnosť, po skončení vojny obnovená činnosť. Bola založená ako záujmová podnikateľská organizácia zosielateľstva, s cieľom podporovať a hájiť jeho záujmy vo svetovom meradle. Je to nevládna organizácia so sídlom v Zürichu, združuje cca. 35 000 zosielateľských firiem, ktoré zamestnávajú cca. 8 000 000 ľudí zo 119 krajín. Má poradenskú štatútu pri konferencii OSN pre obchod a rozvoj ako aj pri hospodárskej a sociálnej rade OSN. Je uznávaná vládnyimi úradmi, ako aj ďalšími nevládnymi organizáciami, ktorých predmetom činnosti je aj doprava. Medzi ne patrí hlavne:

- ICC - medzinárodná obchodná komora
- IATA - Medzinárodná asociácia leteckých dopravcov
- UIC - Medzinárodná železničná únia
- CCC - Obchodná kooperačná rada

ŠTRUKTÚRA:

- *generálna rada* - hlavná funkcia rozhoduje o prijatí nových členov.
- *riadiaci výbor* - so zástupcami všetkých kontinentov vykonáva činnosti, ktoré mu boli zverené generálnou radou, pokiaľ sa netýkajú činnosti iných orgánov
- *prezídium* - tvorí ho prezident, minulý prezident, generálny tajomník a pokladník a títo spolu s výkonným riaditeľom sekretariátu riadia každodennú činnosť organizácie
- *momentálne má 3 inštitúty:*
 - AFI = inštitút pre letecký tovar,
 - STI = inštitút pre pozemnú dopravu,
 - MTI = inštitút pre multimodálnu dopravu
 - *pracovné skupiny* AFI má jednu, STI má tri (pre námornú, železničnú a cestnú dopravu), MTI má dve (pre colné záležitosti, pre uľahčovanie)
 - *poradné orgány* - jeden pre právne otázky, jeden pre odbornú prípravu a ďalšie pre vzťahy k verejnosti

SLUŽBY ČLENOM FIATA:

- intervencie v medzinárodných organizáciách (hlavne obchodných) a v štátnych orgánoch (hlavne otázky týkajúce sa rušenia obmedzení a diskriminácie)
- pomoc pri zavádzaní dokumentov a formulárov FIATA
- pomoc pri zavádzaní normalizovaných obchodných podmienok
- pomoc v právnych otázkach týkajúcich sa prepravy
- pomoc vo výchove
- informácie v oblasti vzťahov k verejnosti
- pomoc pri zavádzaní EDI (elektronická výmena dát)
- uskutočňovanie konferencií, seminárov a kongresov pre vyriešenie sporných otázok.

MEDZINÁRODNE UZNÁVANÉ DOKUMENTY FIATA:

Federácia dosiahla veľký úspech s dokladmi, ktoré navrhla a vyvinula. V priebehu jej činnosti boli vydané doklady, ktoré slúžili úspešne exportérom aj importérom na celom svete. Išlo hlavne o tieto doklady:

A) Doklady -

- fiata FCR = certifikát o príjme tovaru (1955)
- fiata FCT = dopravný certifikát (1959)
- fiata FBL = nákladný list kombinovanej dopravy (obchodovateľný alebo neobchodovateľný) (1970)
- fiata FWR = príjmový skladový doklad (1975)

B) *Formuláre* -

- FIATA SDT - deklarácia odosielateľa pre prepravu nebezpečného tovaru (1977)
- FIATA FFI - špedičné inštrukcie organizácie FIATA (1984)

Dopravné poistenie:

Dopravné poistenie - ekonomická forma finančného zabezpečenia firiem pre prípad náhodilých udalostí, ktorých dôsledkom sú majetkové škody, mimoriadne náklady alebo nečakaná potreba finančných prostriedkov.

Cielom dopravného poistenia je nahradiť škody ktoré vznikli pri preprave tovaru.

2 TYPY POISTENIA

A) *Poistenie Kaska* = poistenie dopravných prostriedkov

B) *Poistenie Karga* = poistenie prepravovaných tovarov

Osobitné na dopravnom poistení je to, že týmto poistením sú kryté nielen vecné škody, straty, ..., ktoré vznikli fyzickým zničením, ale aj:

- *Zachraňovacie náklady* = náklady vynaložené na odvrátenie hroziacej škody, ktorá už vznikla (oprava obalu, vysušenie tovaru, ...). Poistovňa hradí tieto náklady ak boli vynaložené nutne a účelne, bez ohľadu na úspech.
- *Zistovacie náklady* = náklady spojené s uplatnením nároku na náhradu škôd (zistovanie rozsahu škody) a vyčísľujú sa podľa účtovných dokladov.
- *Príspevok k spoločnej havárii* = vyplýva pre vlastníka tovaru z medzinárodného práva, ktoré upravuje rozdelenie strát a výloh vzniknutých pri zachraňovaní dopravného prostriedku a jeho náklady (pri leteckej a vodnej doprave).

Poistenie sa uskutočňuje prostredníctvom podpísania poistnej zmluvy = doklad kde sa 1 strana zaväzuje platiť poistné a 2 strana platiť náhradu škôd v dohodnutom rozsahu.

POISTNÁ ZMLUVA

1) *Hromadná* = rámcová dohoda pre dlhodobé poistenie (základ. pravicovú pre obe strany). Výhoda v tom, že nie je nutné platiť poistné vopred lebo sa platí v dohodnutých termínoch a výšku poistného je možné zakalkulovať do cien.

2) *Individuálna* = poistenie od prípadu k prípadu. Pre každú udalosť nová poistná zmluva - určená priamo na konkrétnu prepravu.

Rozsah krytia pri doprave je poistenie „z klinca na klinec“ - poistenie umeleckých predmetov a poistenie „zo skladu na sklad“ - od okamihu opustenia skladu do okamihu dovozu na sklad.

Je to najlepšie možné poistenie.

Základné druhy poistenia v medzinárodnom obchode:

- **Poistenie proti všetkým rizikám „AAR“** = nie je lacné. Vztahuje sa na prípad úplných alebo čiastočných strát, zničenia, poškodenia

nia zásielky a škody spôsobené prirodzenou povahou tovaru. Týmto poistením nie sú kryté politické a vojnové riziká a porušenia predpisov (zákonných, bezpečnostných, dopravných).

- **Poistenie „WPA“** = poistenie zvláštnej havárie - predstavuje úhradu škôd, ktoré vzniknú na tovare a dopravnom prostriedku ako dôsledok rizík, ktoré vyplývajú z daného druhu prepravy. Likvidácia škôd sa robí oddelene na dopravnom prostriedku a oddelene na tovare.
- **Poistenie „FPA“** = poistenie s vylúčením zvláštnej havárie - poistuje sa tovar iba proti celkovej strate. Je vhodný pre hromadné substráty (nafta) a pre voľne uložené tovary (drevo). Je to lacné poistenie.
- **Poistenie vojnového nebezpečenstva** = kryje škody, ktoré vznikli udalosťami s povahou vojnových rizík. Výška poistného sa určuje Londýnskym poisťovacím trhom a je veľmi pohyblivá v závislosti od toho, kde aká udalosť vypukne alebo nevypukne.
- **Poistenie politických rizík** = poistenie proti štrajkom, vzburám, ... Obvykle je to poistenie pri spoločnej sadzbe s poistením vojnového nebezpečenstva. Kryje len vecné škody.
- **Ďalšie druhy poistenia:**
 - 1) *Lomené poistenie* - také poistenie, kde jednotlivé úseky prepravy sú poistené v rôznych poisťovacích spoločnostiach. Výhoda: celkovo nižšia sadzba poistného. Nevýhoda: ťažká dokazovateľnosť úseku, na ktorom vznikla škoda.
 - 2) *Dvojné poistenie* - také poistenie, kde rozsah poistného krytia prevyšuje cenu tovaru.
 - 3) *Poistenie riečneho kaska* - oproti ostatným druhom poistenia kryje aj škody, ktoré vznikli 3 osobám.
 - 4) *Špedičné poistenie* - kryje škody vyplývajúce zo zodpovednosti špeditéra -- chybná voľba medzišpeditéra,
-- chybné inštrukcie vyplývajúce z neznalosti.
 - 5) *Poistenie valozov* - poistenie cenných zásielok

Poistné sa vyjadruje v % alebo v promile z poistnej čiastky. Výška tohto poistného závisí od

- povaha prepravovaného tovaru
- balenie tovaru
- dopravný prostriedok
- prepravná cesta
- rozsah poistného krytia
- mimoriadne okolnosti
- výška franšízy

Franšíza = spoluúčasť vlastníka na poistení.

- dôvody, aby sa nemuseli opakovane riešiť drobné škody; stimulovať vlastnosti tovaru pri preprave.

Franšíza má 3 podoby:

- *nepodmienená* - excedentná - poisťovňa hradí excedent (= rozdiel medzi % vzniknutej škody a % dohodnutej franšízy)
- *podmienená* - poisťovňa nehradí škody do % dohodnutej franšízy, ale hradí celú škodu nad toto %.
- *absolútna* - dohodnutá pevná čiastka spoluúčasti poistníka.

Franšíza sa neuplatňuje pri celkovej strate zásielky, pri živelných pohromách, rozsiahlych nehodách, príspevku k spoločnej havárii a zachraňovacích a zaistovacích nákladoch.

Tri stupne riešenia prepravných rizík

- ❖ *Prenesenie rizika* (poistenie prepravy a špedície)
- ❖ *Zabránenie resp. zníženie rizika* (výber vhodnej dopravy, vhodné a bezpečné balenie a označenie tovaru, národné požiadavky na balenie tovaru)
- ❖ *Zbavenie s rizika prenesením na obchodných partnerov* - závisí od platných podmienok upravujúcich ručenie

V oboch prípadoch treba odpovedať na otázky, Za aké škody dopravca ručí? Do akej hodnoty dopravca ručí?

CESTNÁ DOPRAVA - ZÁKLADNÝ MEDZINÁRODNÝ DOHOVOR CMR

Dohoda CMR má pre ratifikujúce krajiny donucovací charakter. Vychádza z princípu zodpovednosti za nebezpečenstvo, to znamená, že dopravca zodpovedá za tovar od okamihu jeho prijatia až po vydanie oprávnenej osobe. Táto zodpovednosť je vyjadrená aj v nákladnom liste CMR. Výška ručenia je 8,33 SDR na 1 kg hrubej hmotnosti škody na tovare. Dopravca zodpovedá:

- pri prekročení termínu dodania až do výšky ceny za dopravu
- pri chybe dobievky do výšky dobievky

Hranica za ručenie škôd, ktoré vyplývajú z prekročenia dodacej lehoty sa môže posunúť zápisom záujem na dodaní, tým pádom sa posúva výška poistného.

ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA - DOHODA CIM

Podmienky zodpovednosti dopravcu za tovar sú upravené podobne ako v CMR. Maximálna výška ručenia za 1 kg hrubej hmotnosti tovaru je 17 SDR.

NÁMORNÁ - LÍNIOVÁ PREPRAVA - HAAGSKE A HAAGSKO-VISBYSKÉ PRAVIDLÁ

Upravujú zodpovednosť lodiaru, pričom podmienky sú vyznačené na zadnej strane konosamentu. Podľa týchto pravidiel ručí lodiar len za komerčné zavinenie, nie za plavebné alebo technické zavinenie. Lodiar ručí maximálne 2 SDR za 1 kg.

LETECKÁ PREPRAVA - WARSHAVSKÝ DOHOVOR WA

Dohovor má pre členské krajiny donucovací charakter a upravuje ručenie leteckého dopravcu. Základný princíp, z ktorého sa vychádza je „zavinenie s opačnou dôkazovou záťažou“. Ak vznikla škoda, ktorej prvotnou príčinou bolo chybné balenie, vnútorná skaza, nemusí dopravca dokazovať svoju nevinu. Strana, ktorá je vlastníkom tovaru musí dokazovať jeho vinu. Je tu možné prehlásenie hodnoty tovaru, to znamená, že určíme hodnotu vyššiu ako je pôvodná cena za príplatok.

Dodacie podmienky

Dodacie podmienky = dodacia parita je zmluvné ustanovenie, ktoré upravuje náležitosti dodávky tovaru. Najmä:

- spôsob dodania + výlohy
- prechod nebezpečenstva vzniku škôd
- dodaciu lehotu
- prechod vlastníckeho práva:
 - koncesný = prechádza vlastnícke právo v okamihu podpísania zmluvy (práv. odovzdanie)
 - tradičný = vyžaduje prechod vlastn. práv vždy odovzdaním základe zmluvy (fyz. odovzd.)

INCOTERMS

Základné dodacie podmienky INCOTERMS - doložky Incoterms upravujú vzťahy medzi predávajúcim a kupujúcim. Prvýkrát boli vydané v roku 1936 Medzinárodnou obchodnou komorou. Niekoľkokrát prešli úpravami, posledná bola v roku 1990, preto sa nazývajú INCOTERMS 90. Obsahujú 13 doložiek. Rozdielny charakter dodacích doložiek spôsobuje, že sa delia do štyroch skupín, prvé písmeno označuje,, do ktorej skupiny daná doložka patrí

Písmeno **E** označuje ex, čiže z, zo (odvoz). V tejto doložke má predávajúci minimálne nebezpečenstvá, lebo jeho jedinou povinnosťou je dať tovar k dispozícii v jeho závode

Písmeno **F** znamená, že predávajúci odovzdá tovar prepravcovi Free of risk and expense to the buyer, t.j., že predávajúci znáša všetky nebezpečenstvá a náklady do momentu dodania

Písmeno **C** znamená, že predávajúci znáša niektoré Cost, t.j. náklady aj po kritickom bode, v ktorom sa delia nebezpečenstvá, straty alebo poškodenia tovaru

Písmeno **D** znamená, že tovar musí dovrieť dané miesto určenia.

Rozlišujeme doložky:

- a) jednobodové - riziká straty a poškodenia tovaru a náklady prechádzajú z predávajúceho na kupujúceho v jednom mieste
- b) dvojbodové - riziká prechádzajú na kupujúceho skôr, ako ťarcha nákladov - CFR, CIF, CPT, CIP

EXW - Ex Works - zo závodu

Predávajúci plní svoju povinnosť dodávky, keď dá kupujúcemu tovar k dispozícii vo svojom závode, nie je zodpovedný za naloženie tovaru na dopravný prostriedok, ani za prečlenie pri vývoze.

Povinnosťou kupujúceho je prevziať tovar v závode predávajúceho a zabezpečiť prevoz tovaru na vlastné náklady a riziká.

FCA - Free Carrier - vyplatené dopravcovi

Povinnosťou predávajúceho je dodať tovar na určenom mieste do starostlivosti dopravcu určeného kupujúcim, zaobstarat' vývoznú licenciu, vybaviť všetky colné formalities potrebné na vývoz tovaru, zaplatiť vývozné dane a poplatky.

Povinnosťou kupujúceho je určiť dopravcu, uzavrieť zmluvu o preprave a zaplatiť náklady na prepravu. Doložka môže byť použitá pre každý druh prepravy vrátane kombinovanej.

FAS - Free Alongside Ship - vyplatené k boku lode - dohodnutý prístav nalodenia

Povinnosťou predávajúceho je dodať tovar k boku lode a zaobstarat potvrdenie o dodaní po bok lode na nábrežie alebo v čline v dohodnutom prístave nalodenia.

Povinnosťou kupujúceho je určiť dopravcu, uzavrieť prepravnú zmluvu, zaplatiť dopravné a zabezpečiť vývozné odbavenie tovaru. Doložka sa využíva pre námornú i vnútrozemskú lodnú dopravu.

FOB - Free on Board - vyplatené loď - určený prístav nalodenia

Povinnosťou predávajúceho je dodať tovar na palubu lode, zabezpečiť colné odbavenie vyváženého tovaru, zabezpečiť prijatie tovaru na palube lode a zaplatiť poplatky za naloženie tovaru podľa zvykov prístavu.

Povinnosťou kupujúceho určiť dopravcu, uzavrieť prepravnú zmluvu, zaplatiť poplatky za dopravu, zaistiť poplatky za naloženie tovaru, ktoré sú súčasťou dopravného a zaplatiť poplatky za vyloženie tovaru.

Doložka sa používa pre námornú a vnútrozemskú lodnú dopravu.

CFR - Cost and Freight - náklady a prepravné - dohodnutý prístav určenia

Povinnosťou predávajúceho je uzavrieť prepravnú zmluvu, zaplatiť prepravné do dohodnutého prístavu určenia, dodať tovar na palubu lode, colne odbaviť tovar na vývoz, vystaviť kupujúcemu faktúru a čistý dopravný doklad, zaplatiť poplatky za naloženie tovaru a za vyloženie tovaru.

Povinnosťou kupujúceho je uznať prijatie tovaru po nalodení, keď mu bola poskytnutá faktúra a dopravný doklad, prevziať tovar od dopravcu v dohodnutom mieste určenia a zaplatiť poplatky za vyloženie tovaru do takej miery, ako neboli zahrnuté v prepravnom. Na kupujúceho prechádza riziko straty a poškodenia tovaru (vlastníctvo) od okamihu, kedy tovar prejde zábradlím lode v prístave nalodenia.

Doložka sa používa pre námornú a vnútrozemskú lodnú dopravu.

CIF - Cost, Insurance and Freight - náklady, poistenie a prepravné - dohodnutý prístav určenia

Predávajúci je povinný uzavrieť prepravnú zmluvu, zaplatiť prepravné do dohodnutého prístavu určenia, dodať tovar na palubu lode, odbaviť tovar na vývoz, uzavrieť poisťovaciu zmluvu na tovar počas prepravy a zaplatiť poistné, odovzdať kupujúcemu faktúru, dopravný doklad a zmluvu o poistení nákladu, zaplatiť náklady za naloženie a vyloženie tovaru.

Kupujúci je povinný uznať dodanie tovaru nalodením, ak mu je predložená faktúra, zmluva o poistení nákladu alebo iný dôkaz o poistnom krytí a dopravný doklad. Riziká prechádzajú na kupujúceho v okamihu, keď tovar prejde zábradlím lode v prístave nalodenia.

Doložka sa používa pre námornú a vnútrozemskú lodnú dopravu.

CPT - Carriage Paid to - preprava platená do - dohodnuté miesto určenia

Predávajúci platí prepravné a odbavuje vývoz. Na kupujúceho prechádzajú riziká straty a poškodenia tovaru odovzdaním tovaru dopravcovi.

Doložka sa používa pre všetky druhy dopravy, kombinovanú dopravu.

CIP - Carriage nad Insurance paid to - preprava a poistenie platené do - dohodnuté miesto určenia

Predávajúci je povinný uzavrieť prepravnú zmluvu, odbaviť vývoz, uzavrieť poisťovňu, zaplatiť poisťovňu.

Doložka sa používa pre všetky druhy dopravy, aj kombinovanej.

DAF - Delivered at Frontier - s dodaním na hranicu - dohodnuté miesto

Predávajúci dodáva tovar na hranicu, odbavuje tovar na vývoz. Kupujúci platí prepravné v krajine dovozu a odbavuje tovar na dovoz. Doložka sa používa pre železničnú a cestnú dopravu.

DES - Delivered ex Ship - s dodaním z lode - dohodnutý prístav určenia

Predávajúci je povinný dodať tovar na palubu lode v prístave určenia, znáša všetky náklady a riziká do prístavu určenia, vybavuje dokumenty pre vývoz.

Doložka sa používa v námornej a vnútrozemskej lodnej doprave.

DEQ - Delivered ex Quay - s dodaním z nábrežia - dohodnutý prístav určenia

Predávajúci je povinný dodať tovar na nábrežie v prístave určenia, zaplatiť za vyloženie tovaru, odbaviť dovoz. Námorná a vnútrozemská lodná doprava.

DDP - Delivered Duty Paid - s dodaním clo platené - dohodnuté miesto určenia

Táto doložka predstavuje maximum záväzkov pre predávajúceho: zabezpečiť dokumenty na vývoz, dať tovar k dispozícii v dohodnutom mieste v štáte dovozu, zaplatiť clo. Kupujúci zabezpečuje dokumenty na dovoz. Každý druh dopravy.

DDU - Delivered Duty Unpaid - s dodaním clo neplatené

PREPRavnÉ DOKUMENTY

V líniovej preprave je základným dokumentom **konosament**, najčastejšie sa používa konosament na rad a k boku lode.

- konosament na rad - možná prevoditeľnosť - na rube sa menia majitelia, posledný uvedený je súčasný majiteľ
- konosament k boku lode - tovar preberá lodiar obvykle v sklade l. línie v prístave

ZÁKLADNÉ FUNKCIE KONOSAMENTU:

1. cenný papier – obchodovateľný cenný papier
 2. potvrdenie o prepravnej zmluve (len 1 podpis – lodiar, maklér, nie je zmluvou)
 3. potvrdenie o prijatí tovaru lodiarom
- Z právneho hľadiska je konosament legitimačný, dispozičný a prezentačný papier

V trampovej doprave je základným dokumentom **charter party (CP)**, ktorý je prepravnou zmluvou (2 podpisy, obvykle makléra lodiar a makléra chartera – prenajímateľa lode). Maklér lodiar sa na burze dohodne s maklérom majiteľa tovaru o cene. Prepravná zmluva vzniká zaknihovaním loďného priestoru.

Základné ekonomické ukazovatele

1. priestornosť lode
2. nosnosť lode
3. rentabilita

PRIESTORNOSŤ

- udáva sa v registrovaných tonách (RT), 1 RT = 100 kubických stôp = 2,83 m³
- hrubá priestornosť – brutto BRT, celková priestornosť
- čistá priestornosť – netto NRT, obchodne využiteľná priestornosť
- obvykle pomer 3:2 pri nákladných lodiach, 2:1 pri osobných lodiach (polovica lode sa nepoužíva pre cestujúcich)

NOSNOSŤ

- udáva sa v dlhých tonách 1 LT = 2 240 libier = približne 1 016 kg
- hrubá nosnosť – DWL – obvyklý údaj v registroch, koľko tovaru sa môže nalodiť na loď, aby voda dosiahla strednú čiaru ponoru
- čistá nosnosť – rozdiel medzi spodnou a strednou čiarou ponoru, váha tovaru
loď má tri čiary ponoru, spodná – loď sama pláva, stredná a vrchná – ešte sa loď netopí

RENTABILITA

- v námornej doprave kapitálová rentabilita ČZ/kapitál x 100

Ak chceme poistiť loď, musí byť registrovaná. Vyradenie lode z registra – kondemnácia lode – súdne potvrdenie, že loď nie je možné opraviť po technickej stránke, alebo je oprava nevýhodná po ekonomickej stránke. Je zaužívaný právnický úzus, podľa ktorého ak by náklady na opravu lode presiahli $\frac{1}{4}$ zostatkovej hodnoty lode, loď sa kondemnuje.

V líniovej preprave max. čiastka ručenia je 2 SDR na brutto kg váhy tovaru (podľa Haagskych dohovorov).